durį buvo pritvirtintos nitu. Labai panašiai puoštas ka manas turime iš Kriemalos, Kauno raj., kapinyno.

Pilkapio Nr. 4 kape rastos ir dvi geležinės balno kil pos. Kilpos pusiau ovalo formos, tiesia pamina. Abi bal no kilpos nevienodo dydžio, vienos aukštis — 18,3 cm antros — 20,8 cm, vienos paminos ilgis — 9 cm, o ant ros — 12,3 cm.

Keliuose pilkapiuose rasta geležinių diržų sagčių. Sag tys pailgo keturkampio formos, profiliuotais šonais ir prie kine dalimi. Pilkapio Nr. 1 kape rasta ir nedidelė žalva rinė sagtelė. Ji keturkampė, pailga, sulenkta iš storokos skardelės, dydis — 2,9×1,2 cm.

Tik viename pilkapio Nr. 1 degintiniame kape rasta geležinė pasaginė segė cilindriniais galais. Segė apvalios vielos lankeliu, apdegusi, smarkiai deformuota, liežuvė lis neišlikęs.

Sprendžiant iš Kaktuškių pilkapiuose rastų dirbinių ir iš pačių pilkapių konstrukcijos, tyrinėti pilkapiai da tuotini IX—XII a. Laidosena jie būdingi to laikotarpio rytų Lietuvos laidojimo paminklai. Tačiau pilkapių struk tūra — gausus akmenų naudojimas pilkapio sampilui — šiuos pilkapius kiek išskiria iš gretimų tyrinėtų pilka pynų. Pavyzdžiui, 1952 m. gretimai kasinėti Stakų kaimo pilkapiai, kuriuose rasta sudegintų kaulų fragmentų ir piautuvų bei žirgo aprangos daiktų, buvo supilti iš smė lio, be jokių akmenų. Panašūs buvo ir vienalaikiai Didžiu lių pilkapiai su panašiais radiniais.

JUDINIO PILKAPYNO, ANYKŠČIŲ RAJ., KASINĖJIMAI 1969 METAIS

BRONĖ TAUTAVIČIENĖ

Apie 0,5 km žemiau Kavarsko į Šventąją įteka nedi delis Judinio upelis, o apie 0,5 km nuo Šventosios kairiojo kranto abiejuose šio upelio krantuose miške yra gana stambios pilkapių grupės. Vienoje ir kitoje grupėje yra po 70—80 pilkapių.

Kairiajame Judinio krante esanti pilkapių grupė apima 400×100 m plotą. Pilkapių sampilai yra įvairaus dydžio. Jų skersmuo svyruoja nuo kelių iki keliolikos metrų,

o aukštis nuo 0,4—0,5 m iki 1,5—1,8 m. Kai kuriuos pilkapius supa dar ryškiau matomas griovys. Dalis sampilų išsiskleidę, grioviai užslinkę. Tarp jų pietvakarinėje grupės dalyje išsiskiria keli apie 0,4 m aukščio 7—8 m skersmens pilkapiai plokščiu lygiu viršumi su gerai išlikusiu juos supančiu grioviu.

Žmonių pasakojimu, dar apie 1920—1925 m. dalis pilkapyno buvusi ariama, kelis pilkapius kasinėję kažkokie asmenys. Buvę rasta balno kilpų, durtuvų. Iš tiesų dauguma šios grupės pilkapių iškasinėti didesnėmis ar mažesnėmis duobėmis. Vienos jų jau užaugusios medžiais, o kitos visai neseniai iškastos. Tai smalsuolių ir lobių ieškotojų veiklos rezultatas. Tačiau apie šių mėgėjiškų kasinėjimų radinių likimą nėra jokių žinių.

1969 m. rugpiūčio mėn. Lietuvos TSR Istorijos-etnografijos muziejus ištyrė 4 įvairaus dydžio (5—9 m skersmens ir 0,4—1 m aukščio) sampilus. Visų pagrinde rastas ryškesnis ar mažiau ryškus degėsių sluoksnelis, sampilą supęs griovys, bet nerasta jokių kapų pėdsakų. Tik pilkapio Nr. 2 šiaurės rytų pakraštyje, jau sampilą supusiame griovyje, rasta dalis žalvarinės įvijinės apyrankėlės.

Apie 400 m į šiaurės rytus nuo pirmosios grupės, Judinio upelio dešiniajame krante, yra kita apie 80 pilkapių grupė, kuri apima iš rytų į vakarus pailgą apie 300×100 m dydžio plotą. Geriau išlikę pilkapiai yra apie 1,5 m aukščio ir apsupti grioviu ar pailgomis duobėmis. Sampilai žemi, išskleisti. Ir šios grupės dauguma pilkapių iškasinėti įvairaus dydžio duobėmis. Apylinkėje plačiai pasklidęs pasakojimas, kad viename iš „kapčių" yra užkasta „švedų kariuomenės kasa". Ne vienas bandė surasti tuos lobius... Tačiau apie jokius radinius žinių nėra. Joks archeologinis radinys iš čia nepateko į muziejų.

Ir šioje grupėje įvairiose pilkapyno vietose iškasti 4 pilkapiai. Visų jų pagrinde buvo nežymus degėsių sluoksnelis. Dviejuose pilkapių sampiluose rasta po keletą sudegusių kaulų fragmentų, rodančių, kad mirusieji buvo laidojami sudeginti.

Šios grupės pilkapyje Nr. 1 (buvusiame pačiame grupės pietryčių pakraštyje) sampile ir užslinkusiame griovyje rasta keletas žalvarinių papuošalų fragmentų ir gerai išlikusi maža vadinamoji kario apyrankė, kuri ypač

būdinga latgaliams. Rytų Lietuvos pilkapiuose tai pirmas toks radinys. Be to, rasta vytinės antkaklės ir plokščiais užkeistais galais antkaklės fragmentai, gaubtos trikampio piūvio apyrankės fragmentas, pora mažų žalvarinių žvangučių, pasaginės segės liežuvėlis bei du moliniai verpsteliai ir neornamentuoto lipdyto puodo šukių. Matyt, pilkapyje buvę keli sudegintų mirusiųjų kapai, kurie suardyti, pilkapį ariant ir perkasinėjant.

Išlikusios įkapės rodo, kad šios grupės pietryčių pakraštyje sudeginti mirusieji laidoti X—XI amžiais.

KAŠUČIŲ KAPINYNO, KRETINGOS RAJ., TYRINĖJIMAI 1969 METAIS

EFROSINIJA RADZVILOVAITĖ

Kapinynas yra Kašučių kaime, Darbėnų apylinkėje, dešiniajame Akmenos upės krante, tarp Akmenos ir Kašučių ežero. Jis yra apie 300 m į rytus nuo ežero ir apima maždaug 1 ha plotą. Tai nežymi kalvelė, nuolaidėjanti upės link. Nuo ežero pusės vietomis išlikę nežymūs žemės kauburėliai su akmenų vainikais — galimas daiktas, kad tai buvusių pilkapių liekanos; labiau į rytus žemės paviršiuje matyti plokštinių kapų akmenų vainikai; pietrytinėje kapinyno dalyje randama sudegusių kaulų — tai degintinių kapų žymės.

Kapinyną 1966 m. surado, aprašė ir sudarė jo situacinį planą rajono architektūros skyriaus inžinierius Ignas Jablonskis. 1967 m. rajono kelių skyrius čia pradėjo kasti smėlį, nukasė buvusią kapinyno viduryje kalvelę, o kartu ir nemaža kapų. Kretingos kraštotyros muziejui buvo perduoti 33 daiktai. Daugiausia tai žalvariniai papuošalai: ankstyva antkaklė kūginiais galais, dvi antkaklės pastorintais užkeistais galais, lankinė žieduotoji segė, lankinė aguoninė segė, trikampe galvute smeigtukas, du kryžiniai smeigtai, puošti sidabro plokštelėmis ir mėlyno stiklo akutėmis, tuščiavidurė gaubta apyrankė, septyni įvijiniai žiedai, du geriamojo rago apkalai, be to, geležinis ietigalis, vienašmenis kalavijas su medinių makščių liekanomis, įmovinis kirvis, peilis, yla.